

**TEKSTY
PIRAMID
Z PIRAMIDY UNISA**

ARMORYKA

**Jeśli chcesz połączyć się z Wydawnictwem
i Księgarnią Internetową „Armoryka”
aby zapoznać się z jego pełną ofertą
kliknij na link poniżej:**

<http://armoryka.strefa.pl/>

**TEKSTY
PIRAMID**
z piramidy Unisa

przetłumaczył Andrzej Sarwa

**ARMORYKA
Sandomierz**

Redaktor: Joanna Sarwa
Projekt okładki: Juliusz Susak

© Copyright by Andrzej Sarwa 2005, 2006

Wydawnictwo **ARMORYKA**
ul. Krucza 16
27-600 Sandomierz
tel (0-15) 833 21 41
e-mail: wydawnictwo.armoryka@vip.interia.pl
<http://www.mandrigo.vip.interia.pl/>

Druk: Drukarnia Diecezjalna Sandomierz
ul. Żeromskiego 4
27-600 Sandomierz

ISBN 978-83-60276-13-6

Przedmowa

Teksty Piramid starożytnego Egiptu to ogromny i najstarszy na świecie zbiór inskrypcji o treści religijnej wyrytych hieroglifami na wewnętrznych kamiennych ścianach piramid faraonów V i VI dynastii. Teksty owe zawierają fragmenty mitów i legend, odniesień historycznych, astronomicznych, geograficznych, kosmologicznych, religijnych, starodawnych rytuałów pogrzebowych, systemów teologicznych, czy wreszcie rytuałów magicznych.¹

Teksty Piramid dostarczają nam niezliczonych informacji, zapewne z czasów, gdy formowała się dopiero egipska państwowość, a być może z czasów jeszcze wcześniejszych? Pisane są językiem nie do końca wszakże zrozumiałym, nawet dla tych egipskich skrybów, którzy wykuwali je na wapiennych płaszczyznach ścian piramid.

Nie zawsze można zrozumieć sens niektórych sformułowań, nie zawsze też rozumiałe są poszczególne słowa, których fonetyczne brzmienie znane było egipskim pisarzom, ale co ono znaczyło, już nie. Słowem: teksty te są w wysokim stopniu zagadkowe.

Teksty Piramid pojawiły się dopiero w grobowcu ostatniego faraona V dynastii – Unisa², który według egipskiego historyka Manethona władał Egiptem przez

¹ *THE PYRAMID TEXTS*, translation by Samuel A. B. Mercer, Professor Emeritus of Semitic Languages and Egyptology, Trinity College in the University of Toronto, New York, London, Toronto [1952], [w:] Internet – <http://www.sacred-texts.com/egy/pyt/pyt00.htm>.

² Unasa, Wenisa.

lat 33, natomiast według *Papirusu Turyńskiego* przez lat 30. Okoliczności wstąpienia na tron tego władcy są nieznane. Mężem córki Unisa, Iput, został pierwszy faraona VI dynastii – Teti, któremu dała syna, późniejszego faraona Pepi I. Unis zdobył sławę dzięki swej piramidzie, najmniejszej spośród piramid władców Starego Państwa, w której to właśnie odkryto starodawne inskrypcje.³

Nie oznacza to bynajmniej, że *Teksty Piramid* powstały dopiero za czasów Unisa, są one – jak wcześniej wspomniano – niezwykle starożytne, pochodzące z głębin egipskich pradziejów, a za panowania ostatniego faraona V dynastii postanowiono je po prostu utrwalić w kamieniu, i dzięki temu dotrwały do naszych czasów. Być może wcześniej przekazywano je z pokolenia na pokolenie ucząc się ich na pamięć. Nie było by w tym niczego dziwnego, bo działo się tak z wieloma innymi sakralnymi tekstami różnych ludów i różnych religii, które utrwalono na piśmie nieraz setki i setki lat od czasu ich powstania, który ginął w mrokach niepamięci.

W tym miejscu zaznaczyć należy, że we wcześniejszych grobach królewskich nie odnaleziono ani *Tekstów Piramid*, ani innych zbliżonych do nich inskrypcji, natomiast w trzech największych piramidach, w tym w Wielkiej Piramidzie, których wzniesienie przypisuje się faraonom IV dynastii, nie znaleziono w ogóle żadnych inskrypcji, z wyjątkiem dość hipotetycznej, choć przez świat nauki, przez klasycznych egiptologów, uznawanej za autentyczną, a znajdującej

³ Unis, [w:] “Zapomniana nekropolia”, [w:] Internet - <http://leaderfilm.pl/zapomniananekropola/unis1.html>.

się w piramidzie Cheopsa, gdzie naszkicowano ją przy użyciu czerwonej ochry. W rzeczywistości jednak mogącej być XIX-wiecznym fałszerstwem.

Co to innych inskrypcji znajdujących się w piramidach faraonów Starego Państwa, to warto zacytować słowa Andrzeja Niwińskiego, dalekiego od przypisywania tak samym budowlom, jak i napisom w nich odnalezionym jakichkolwiek związków z cywilizacjami pozaziemskimi, które to związki sugeruje pewna liczba badaczy niezależnych, z dr. Erichem von Dänikenem na czele:

“Jeśli chodzi o inskrypcje wewnątrz piramid, to wykute w kamieniu tzw. Teksty Piramid pojawiły się dopiero pod koniec V dynastii w piramidzie Wenisa⁴, ok. 200 lat po Cheopsie. Natomiast na niektórych kamieniach wydobytych w Tura i użytych do konstrukcji wewnątrz Wielkiej Piramidy istnieją krótkie, odręcznie pisane czerwoną ochrą jeszcze w kamieniołomach “notatki” nadzorców, podające nazwy brygad roboczych odpowiedzialnych za wydobycie i obróbkę poszczególnych bloków. Brygady te nosiły nazwy pochodne od imion tego króla (pełna tytulatura każdego króla obejmowała kilka imion): jego tzw. imienia horusowego, które brzmiało Medzedu (“Ten, który poraża”), oraz imienia osobowego, zapisywanego w kartuszu - Chufui Chnum (“Chnum mnie chroni”), w skrócie: Chufu (“On mnie chroni”). Te inskrypcje, potwierdzające ponad wszelką wątpliwość, że to właśnie Cheops (grecka forma imienia Chufu) wybudował tę piramidę,

⁴ Unisa.

zostały odkryte przez Howarda Vyse'a, Johna Perringa i Giovanniego Battistę Caviglio w pustych pomieszczeniach (tzw. komorach odciążających) ponad stropem królewskiej komory sarkofagowej”.⁵

W tym wszakże miejscu należy zaznaczyć, że przeciwnicy takiego poglądu dowodzą, iż napisy, o których mówi Niwiński zostały sfalszowane przez ich odkrywców, mając wcale mocne argumenty, na poparcie swej tezy.

Nas wszakże nie interesują spory między przedstawicielami oficjalnej egiptologii i badaczami niezależnymi, wspomniano o nich wyłącznie dlatego, by ukazać wagę zachowanych inskrypcji nazwanych *Tekstami Piramid*, bo te są b e z s p o r n i e najstarszymi egipskimi, a być może i światowymi, tekstami religijnymi, jakie w formie pisanej dotrwały do dziś.

Dokładniej – *Teksty Piramid* były inskrypcjami pogrzebowymi, które zostały wyrzeźbione na ścianach piramid najprawdopodobniej, jak się w przybliżeniu szacuje, między rokiem 2350 a 2175 p.n.e. Wszakże, opierając się na analizie językowej tekstu, uważa się, że faktycznie powstały około roku 3000 p.n.e., a zatem przynajmniej 650 lat wcześniej.⁶

To ogromny szmat czasu, a istnieją pewne przesłanki, by sądzić, że są jeszcze starsze.

⁵ Andrzej Niwiński, *Zagadki z kraju faraonów*, [w:] “Z powrotem na Ziemię”, [w:] Internet - http://www.wiw.pl/biblioteka/zpowrotem_wroblewski/01.asp.

⁶ John Bruno Hare, *The Pyramid Texts*, Translation by Samuel A. B. Mercer, [1952], [w:] Internet – <http://www.sacred-texts.com/egy/pyt/>.

Można bardzo wiele mówić o wieku lub o zawartości *Tekstów Piramid*, bo i wiek i objętość tych tekstów zdumiewa. Należy wszakże zastanowić się i nad tym: dlaczego dawni mieszkańcy Egiptu zaopatrywali zmarłego władcę, uważanego za boga w takie inskrypcje, i o czym one mówiły.⁷

Niektórzy badacze uważają, że *Teksty Piramid* nie były przekazywane w formie ustnej i recytowane w czasie obrzędów pogrzebowych, co sugerowałem wcześniej, lecz od zawsze, od samego początku umieszczane przy zmarłych faraonach, poprzednikach Unisa w formie pisemnej, tyle że bywały spisywane na materiale mniej trwałym niż kamień, czyli na papirusie. Czy tak było naprawdę – trudno jednoznacznie i bezspornie orzec.⁸

Nie ulega wszakże najmniejszej wątpliwości, że *Teksty Piramid* miały wpłynąć na los zmarłego faraona i pomóc mu przekroczyć granicę między doczesnością, a zaświatami.

Wedle wierzeń egipskich zmarły władca wcale nie umierał w sensie dosłownym, czyli nie podlegał unicestwieniu. On żył nadal, jako “wielki bóg”, potrzebował zatem ofiar, pokarmów i napitków. Dlatego zaraz po umieszczeniu mumii króla w grobowcu zaopatrywano ją w rzeczywiste pokarmy i napoje, zdając sobie wszakże sprawę z tego, iż rychło ulegną one zepsuciu, więc zaopatrywano go również w wyobrażenia pożywienia, które miały trwać wiecznie.

Król musiał być dobrze zaopatrzony na podróż do

⁷ Тимофей Т. Шмаков, *Тексты Пирамид и их космология*, Омск 2005 – <http://www.refill.ru/egypt2/unis/index.htm>.

⁸ Тамże.

Duat, czyli zaświatów, różnych jednak od zaświatów takich, jakie my znamy w formie nieba, piekła, czy czyścica, które nie są fizycznymi miejscami, co raczej pewnego rodzaju “sferami”. Egipski faraon wlatywał do nieba, konkretnie, w łodzi, i udawał się tam, gdzie mieszkają bogowie. Ulatywał do gwiazd, do Syriusza, czy Oriona:

“Wypowiadać słowa: Przyszedłem do ciebie, o Neftydo. Przyszedłem do ciebie Wieczorna Barko Słońca. Przyszedłem do ciebie *mA*. Przyszedłem do ciebie *msxAt kAw*, zapamiętaj, to Unisie! Orion jest otoczony przez Duat, kiedy żyjący oczyszcza się w Akhet. Syriusz okrążony przez Duat, kiedy żyjący oczyszcza się w Akhet. Unis okrążony przez Duat, kiedy żyjący oczyszcza się w Akhet. On stał się *Akh* dla nich. On oczyścił się dla nich, w objęciach swojego ojca, w objęciach Atuma.”

czy też:

“On żyje! Unis żyje! On nie jest martwy, Unis nie jest martwy. On nie został osądzony, Unis nie został osądzony! On sędzi, to Unis sędzi!” W postaci “Przebywającego w Orionie”⁹ – raz jesteś w niebie, raz jesteś na ziemi. Ozyrysie, obróć swą twarz, abyś mógł widzieć Unisa, twoje nasienie, które wyszło z ciebie, tożsame. On żyje! Unis żyje! On nie jest martwy, Unis nie jest martwy.”

lub:

⁹ W gwiazdozbiorze Oriona.

“Służą mu [Unisowi] tysiące. Setki mu ofiarowują. Orion (*saH*), ojciec bogów, wydał dlań edykt jako dla Wielkiej Władzy (*wr sxm*). Unis znów się ukazał w niebie.”

A Unis dostawał się do nieba, tak samo jak bogowie – jego mieszkańcy:

“Unis leci po niebie jak Thot.”

A lot boga i “idącego w jego ślady” zmarłego faraona był wydarzeniem bardzo widowiskowym i jednocześnie budzącym grozę:

“Dla niego Ziemia jest wstrząśnięta krokami ku niebu. On wznosi się stamtąd do nieba. On wznosi się na ogromnym obłoku dymu [niczym] z wielkiego kadzenia. On leci daleko, to Unis, on leci jak *Apd*-gęś. On ląduje jak *xpr*r żuk-skarabeusz. On leci daleko jak *Apd*-gęś, on ląduje jak żuk-skarabeusz na pustym tronie w twojej barce, o Ra. Wstań i zabieraj się, ty, nieznający gęstwiny sitowia, by Unis mógł zasiąść na twoim miejscu, by mógł on wiosłować po niebie w twojej barce, o Ra. Unis odbija się od ziemi w twojej barce, o Ra, kiedy wychodzisz z Horyzontu (*Akhet*), oto on, jego *sxm*-berło w jego ręce, kiedy płyniesz swoją barką, o Ra. Zbliżasz się do [wysokości] nieba, ty jesteś daleko od ziemi, daleko od żony, i od *SnDwt* przepaski biodrowej.”

Dlatego, by faraon mógł odbyć tak daleką drogę, musiał być jak najlepiej zaopatrzony. Co też i czyniono,

wypełniając grobowce władców wszelakim dobrem – nie tylko pokarmami i napojami, ale i najrozmaitszymi przedmiotami codziennego użytku, biżuterią, sprzętami, wreszcie przedmiotami zbytku.

Na koniec. Mitologia starożytnego Egiptu jest niezwykle interesująca, dlatego mocno zachęcam Czytelników do zaznajomienia się z nią.

Andrzej Sarwa

TEKSTY
PIRAMID
z piramidy Unisa

KOMORA GROBOWA
ŚCIANA POŁUDNIOWA

213 *początek tekstu:* ¹³⁴O Unisie, nie odszedłeś martwy, odszedłeś żywy, by zasiąść na tronie Ozyrysa¹⁰. Ty rozkazujeś żywym dzierżąc w swej ręce smx-berło. Ty wydajesz rozkazy mieszkańcom tajemnych miejsc¹¹ dzierżąc w swych dłoniach berła mks i Pąk Lotosu ¹³⁵Twoje ręce niczym Atuma¹², twoje ramiona niczym Atuma, twój brzuch niczym Atuma, twoje plecy niczym Atuma, twoje pośladki niczym Atuma, twoje nogi niczym Atuma, twoja twarz twarzą Anubisa¹³. Tobie służą tereny Horusa¹⁴, tobie służą tereny Seta¹⁵.

214 ¹³⁶O Unisie, strzeż jeziora¹⁶. Czterokrotnie wypowiadać: “Posłańcy twej duszy ka¹⁷ przybywają do

¹⁰ Ozyrys władca zaświatów, sędzia zmarłych, był synem Nut i Geba, a bratem (i mężem) Izydy oraz Seta. Zabity przez Seta został ożywiony przez Izydę.

¹¹ Umarli.

¹² Atum, bóg uważany za stwórcę wszechrzeczy (również samego siebie), ojciec bogów - jako pagórek (*benben*) wyłoniony z oceanu.

¹³ Anubis, bóstwo związane z kultem zmarłych biorące udział w sądzie zmarłego - przedstawiany jest w postaci psa.

¹⁴ Horus, syn Ozyrysa i Izydy, wróg Seta, przedstawiany jako sokoł.

¹⁵ Set, Setech brat i zabójca Ozyrysa.

¹⁶ Jezioro, zbiornik wodny (naturalny bądź sztuczny), było dla Egipcjan figurą prawdy, z której wyłonił się prawzgórek i tak powstał świat; w pobliżu świątyń różnych bóstw budowano - “świątynne jeziora”.

¹⁷ Dusza, kilka pierwiastków składających się na elementy duchowe człowieka; teksty pozwalają wyróżnić trzy - ba”, czyli dusza lub pierwiastek przynależny ludziom i bogom, posiadający wymiar mocy; niezwykle skomplikowane pojęcie stanowiące uosobienie sił żywotnych, kontynuował egzystencję po fizycznej śmierci człowieka, mogąc wykonywać wszystkie funkcje organizmu, przedstawiana jako ptak z głową człowieka. Jednakże czasami niektóre bóstwa czczone były jako “ba” innych bogów - np. Apis był “ba” Ozyrysa; skądinąd znane są teksty które mówią iż ba może przyjąć każdą postać jaką zapragnie; ba Słowo przetłumaczone przez Greków jako *psyche*, “dusza”, w rzeczywistości

ciebie. Posłańcy twego ojca przybywają do ciebie. Posłańcy Ra¹⁸ przybywają do ciebie. ^{137:}Podążaj za twym Słońcem! Sam siebie oczyszczając. Twoje kości – kośćmi sokolicy – bogini, która jest w niebie, byś mógł podążyc ku boga i pozostawić dom twemu synowi, zrodzonemu. Każdego, kto będzie źle mówił przeciw imieniu Unisa, ^{138:}kiedy się wznosisz, Geb¹⁹ uczyni wygnańcem w jednym z jego miast, a on ucieknie i osłabnie. Oczyszcisz się chłodną wodą gwiazd opuścisz

pojęcie oznaczające formę w jakiej ktoś lub coś się wyraża (istniały *ba* bogów, ludzi, ale również obiektów nieożywionych np. miast czy bram). *Ba* wyrażało indywidualność, osobowość czowieka. Przedstawiano je w postaci lampki (gwiazdy, “lampy” nieba, uważano za *ba* zmarłych), a także jako ptaka z ludzką głową. “ach”, nadprzyrodzona siła duchowa, element boski, nieprzynależna jednak do ciała za życia (połączenie następowało po śmierci), przedstawiana jako ibis; “ka, element najtrudniejszy do zdefiniowania naszym aparatem pojęciowym, “byt”, “osobowość”, “indywidualność”, “duchowy sobowtór”, nawet “przodkowie”. *ka* uniwersalna siła życiowa, która powstała na początku świata i została przekazana przez Atuma swoim potomkom, przechodząca odąd z pokolenia na pokolenie bogów i ludzi. *ka* miało wymiar indywidualny (“ja i moje *ka*”), a nawet było personifikowane w przypadku *ka* władców. Wyobrażano je jako człowieka z boską brodą i hieroglifem *ka* (przedstawiającym dwie wzniesione ręce) na głowie, stąd nieco niewłaściwe określenie *ka* jako “duchowego sobowtóra” człowieka. Niekiedy uważano, że król tak jak bóg Ra miał czternaście *ka*. Jako energia umożliwiająca życie *ka* musiało być “zasilane” poprzez dostarczanie pokarmu. Spożywano go w postaci fizycznej za życia, a zmarłym składano jako ofiary w kaplicach grobowych, co umożliwilo ich *ka* przyswojenie niematerialnej esencji pożywienia. Po śmierci następowało chwilowe rozłączenie człowieka z jego *ka*, osobowość zmarłego (“dusza”) - *ba*, musiała połączyć się z *ka* by przekształcić się w wieczny byt duchowy *ach*. *ka* mogło ożywiać posągi, w które wcielali się bogowie i zmarli – przyp. Magdalena Sikorska, wg. http://www.muzarp.poznan.pl/muzeum/muz_pol/Egipt_wyst/slownik.html.

¹⁸ Ra (Re) (“słońce”), bóg “wszystkiego” (dlatego utożsamiany z Atumem). Re zwykle przedstawiano jako mężczyznę ze słoneczną tarczą na głowie.

¹⁹ Geb, bóstwo uosabiające ziemię; ojciec Ozyrysa, małżonek Nut.

się na mosiężnych linach ramionach Horusa²⁰, w jego imię: Ten-który-zasiada-w-barce-Hnw²¹. ¹³⁹:Chwalebni ludzie oplakują cię, gdy Niezniszczalne (Nieprzemijające) Gwiazdy cię unoszą. Wkraczasz do miejsca twego ojca, do miejsca należącego do Geba. Daje ci on znak z czoła Horusa, w nim twoja dusza bA, w nim twa władza, tak stajesz się potężny i pełen chwały, tak stajesz się Jedynym-Zwierchnikiem-mieszkańców-Zachodu.”

215 ¹⁴⁰:O Unisie! Twoi posłańcy zmierzają, twoi heroldzi spieszą do ojca twego, do Atuma. “O Atumie, uniosłeś go, zamknąłeś go w swoich objęciach. ¹⁴¹:Nie ma żadnego boga, który stał się gwiazdą bez towarzysza. ‘Czy ja będę twoim towarzyszem?’ ‘Spójrz na mnie! Ujrzałeś stwarzających dzieci, ich ojców, uczących ich mowy, są teraz Niezniszczalnymi (Nieprzemijającymi) Gwiazdami’. Widzisz dwóch mieszkańców pałacu: to Horus i Set. ¹⁴²:Możesz (wolno ci) opluć (znieważyc) oblicze Horusa, i cofnąć zniewagę²²! Możesz złapać (urwać) jądra Seta i usunąć jego okaleczenie (uleczyć go)! Do tego jesteś zrodzony, do tego jesteś poczęty. ¹⁴³:Tyś zrodzony, o Horusie, jako ten, którego imię jest Ten-przed-którym-drży-ziemia. Tyś zrodzony, o Secie, jako ten, którego imię jest Ten-przed-którym-drży-niebo. Usuwasz jego [Horusa] zniewagę. Usuwasz jego [Seta] kalectwo. [On] nie ma [już] tego, nie ma urazu

²⁰ Horus (*Hor*, *Haru*=”daleki”), syn Ozyrysa i Izydy, przeciwnik Seta. Jednym z największych ośrodków kultu Horusa było dolnoegipskie Edfu; utożsamiony z Re nazwany został Re-Horachte.

²¹ Barka (łódź) boga Sokara.

²² Traumą.